

POSTANOWIENIE

Dnia 13 grudnia 2016 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Bogusław Cudowski

w sprawie z powództwa J. C.
przeciwko Sądowi Rejonowemu w G.
o zaległe wynagrodzenie,
na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń Społecznych i Spraw
Publicznych w dniu 13 grudnia 2016 r.,
na skutek skargi kasacyjnej powoda
od wyroku Sądu Okręgowego Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w S.
z dnia 22 września 2015 r., sygn. akt IV Pa (...),

**odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania oraz
zasądza od strony powodowej na rzecz strony pozwanej 1350 zł
(tysiąc trzysta pięćdziesiąt) tytułem zwrotu kosztów
postępowania kasacyjnego.**

UZASADNIENIE

Sąd Okręgowy w S. wyrokiem z 22 września 2015 r. oddalił apelację powoda J.C. od wyroku Sądu Rejonowego w S. z 9 marca 2015 r. oddalającego powództwo o zapłatę wynagrodzenia z tytułu równowartości niezwaloryzowanego wynagrodzenia w latach 2011-2013.

Wyrok Sądu Okręgowego powód zaskarżył w całości. Zarzucono naruszenie przepisów postępowania mających istotny wpływ na wynik sprawy, to jest: (-) art. 316 § 1 k.p.c. w zw. z art. 391 § 1 k.p.c. poprzez: wydanie wyroku przez Sąd drugiej instancji w oparciu o nieaktualny stan prawny; zastosowanie przez Sąd

drugiej instancji przepisów ustaw nieobowiązujących w dacie orzekania, tj. ustaw budżetowych na rok 2011, 2012, 2013; błędne zastosowanie reguły derogacyjnej *lex posterior derogat legi priori* w sposób eliminujący zastosowanie obowiązujących przepisów ustawy z dnia 27 lipca 2001 r. o kuratorach sądowych i ustawy z dnia 23 grudnia 1999 r. o kształtowaniu wynagrodzeń w państwowej sferze budżetowej oraz o zmianie niektórych ustaw, a zastosowanie w to miejsce norm nieobowiązujących;

(-) art. 386 § 4 k.p.c. poprzez nieuchylenie wyroku Sądu pierwszej instancji i nieprzekazanie sprawy do ponownego rozpoznania, pomimo że Sąd pierwszej instancji nie przeanalizował materialnoprawnych podstaw żądań powoda decydujących o istnieniu i wysokości roszczenia. Zarzucono również naruszenia prawa materialnego, to jest: (-) art. 14 ust. 1, 1a i 1b ustawy z dnia 27 lipca 2001 r. o kuratorach sądowych w zw. z art. 2 pkt 4, art. 4 ust. 2, art. 5 pkt 2 i art. 6 ust. 1 ustawy z dnia 23 grudnia 1999 r. o kształtowaniu wynagrodzeń w państwowej sferze budżetowej oraz zmianie niektórych ustaw w zw. z art. 13 ust. 1 pkt 3 ustawy budżetowej na rok 2011 r. w zw. z art. 44 ust. 1 ustawy z dnia 26 listopada 2010 r. o zmianie niektórych ustaw związanych z realizacją ustawy budżetowej w zw. z art. 13 ust. 1 pkt 3 ustawy budżetowej na rok 2012 r. w zw. z art. 24 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 22 grudnia 2011 r. o zmianie niektórych ustaw związanych z realizacją ustawy budżetowej w zw. z art. 13 ust. 1 pkt 3 ustawy budżetowej na rok 2013 r. w zw. z art. 16 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 7 grudnia 2012 r. o zmianie niektórych ustaw w związku z realizacją ustawy budżetowej w zw. z art. 14 i art. 9 ust. 3 ustawy z dnia 15 stycznia 2015 r. - ustawa budżetowa na 2015 r. poprzez brak zastosowania obowiązkowej waloryzacji wynagrodzenia powoda w oparciu o przepisy ustaw budżetowych, nieobowiązujące w dacie orzekania oraz poprzez nieuwzględnienie okoliczności, iż brak realizacji ustawowej waloryzacji w danym roku budżetowym nie wyłącza możliwości sądowej waloryzacji należnych pracownikowi świadczeń; (-) art. 358¹ § 3 k.c. w zw. z art. 300 k.p. w zw. z art. 105 oraz art. 14 ust. 1, 1a i 1b ustawy z dnia 27 lipca 2001 r. o kuratorach sądowych w zw. z art. 2 pkt 4, art. 5 pkt 2 i art. 6 ust. 1 ustawy z dnia 23 grudnia 1999 r. o kształtowaniu wynagrodzeń w państwowej sferze budżetowej oraz o zmianie niektórych ustaw poprzez ich nieprawidłowe zastosowanie polegające na: braku

rozważenia i zastosowania mechanizmu waloryzacji sądowej w stosunku do wynagrodzenia za pracę należnego powodowi, w sytuacji gdy obowiązek waloryzacji został przewidziany w warunkach zatrudnienia powoda a pozwany pracodawca nie wypłacił powodowi świadczenia w zwaloryzowanej wysokości; poprzez nieuwzględnienie, iż w okolicznościach sprawy doszło do istotnej zmiany siły nabywczej pieniądza po powstaniu zobowiązania, co w świetle interesów stron i zasad współżycia społecznego uzasadniało przeprowadzenie sądowej waloryzacji świadczeń powoda; (-) art. 18^{3b} § 1 pkt 2 k.p. w zw. z art. 18^{3c} § 1 i 2, art. 18^{3a} § 1, 2 i art. 18^{3d} k.p. w zw. z art. 105 ust. 1 oraz art. 14 ust. 1, 1a i 1b ustawy z dnia 27 lipca 2001 r. o kuratorach sądowych w zw. z art. 2 pkt 4, art. 5 pkt 2 i art. 6 ust. 1 ustawy z dnia 23 grudnia 1999 r. o kształtowaniu wynagrodzeń w państwowej sferze budżetowej poprzez: nieuwzględnienie okoliczności, iż ustawowe zobowiązanie do waloryzacji wynagrodzenia pracownika i równoczesne wykluczenie przeprowadzenia tej waloryzacji prowadzi do nieprzejrzystego ukształtowania systemu wynagrodzeń grupy pracowników – kuratorów sądowych, a przez to naruszenia zakazu nierównego traktowania pracowników; brak uwzględnienia okoliczności, iż arbitralność i dowolność w kształtowaniu wysokości wynagrodzenia prowadzi do dyskryminacji pracowników; brak zasądzenia żądanej kwoty, pomimo, że w stanie sprawy wyczerpane zostały przesłanki dyskryminacji powoda, przemawiające za zasądzeniem żądanej kwoty także jako odszkodowania.

Skarżący wniósł o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania na podstawie art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. ze względu na występowanie w sprawie istotnych zagadnień prawnych, to jest: (-) czy dopuszczalne jest rozstrzyganie o prawach i obowiązkach stron stosunku pracy w oparciu o przepisy ustaw budżetowych nieobowiązujących już w chwili orzekania, uchwalanych zgodnie z art. 219 ust. 1 Konstytucji na rok budżetowy i określanych w nauce prawa jako ustawy skonsumowane, bądź zrealizowane po upływie tego roku, a jeżeli tak, to gdzie należy upatrywać podstaw ich dalszego obowiązywania; (-) czy ukształtowany w art. 14 ust. 1b ustawy o kuratorach sądowych w zw. z art. 2 pkt 4, art. 5 pkt 2 i art. 6 ust. 1 ustawy z dnia 23 grudnia 1999 r. o kształtowaniu wynagrodzeń w państwowej sferze budżetowej mechanizm waloryzacji świadczeń kuratorów sądowych, odwołujący się do przepisów ustawy budżetowej w danym roku budżetowym,

eliminuje możliwość sądowej waloryzacji świadczeń; (-) czy w zakresie pozostałej części niewypłaconego pracownikowi wynagrodzenia za pracę możliwa jest waloryzacja świadczeń według kryteriów określonych w art. 358¹ § 3 k.c. w zw. z art. 300 k.p.; (-) czy niespójność norm ustawowych określających zasady kształtowania wynagrodzenia pracowników sfery budżetowej, prowadząca do nieprzejrzystych zasad ich wynagradzania może podlegać ocenie sądów pracy z punktu widzenia naruszenia zasad równego traktowania pracowników.

Zdaniem skarżącego na pierwsze pytanie należy udzielić odpowiedzi negatywnej. Według skarżącego, znaczenie ustawy budżetowej wyłączającej praktyczną możliwość waloryzacji wynagrodzenia urzeczywistnia się, jest realizowane w określonym czasie – w roku budżetowym, a pracodawca zyskuje określony czas, co nie oznacza, że pracownik nie może w latach następnych żądać należnej mu waloryzacji. W konsekwencji, jak twierdzi skarżący, próba orzekania na podstawie ustaw budżetowych w chwili, w której ustawy te nie obowiązywały nie jest dopuszczalna i wymagałaby istnienia wyraźnej podstawy prawnej rozciągającej skutki oddziaływania ustaw na prawa i obowiązki stron stosunku pracy również w latach późniejszych. Skarżący wskazał, że brak wypełnienia określonych obowiązków w zakresie kształtowania wynagrodzenia pracownika nie może prowadzić *a limine* do pozbawienia go praw podmiotowych, tudzież środków obrony wynikającej z instytucji prawa materialnego. Skoro nie działa mechanizm waloryzacji ustawowej, pracownik winien uzyskać możliwość poszukiwania waloryzacji na drodze sądowej. Skarżący przy tym nie zgadza się ze stanowiskiem Trybunału Konstytucyjnego wyrażonym w postanowieniu z 11 lutego 2015 r. w sprawie o sygn. P 44/13, że stosowanie art. 358¹ § 3 k.c. i wyrażonych w nich kryteriów waloryzacji nie jest możliwe do waloryzacji świadczeń kuratorów sądowych. W ocenie skarżącego, sądy powszechne władne były ocenić brak waloryzacji także z punktu widzenia norm antydyskryminacyjnych. Zdaniem skarżącego należy rozstrzygnąć, czy dyskryminacja pracowników zachodzi również wówczas, gdy brak przejrzystości warunków wynagradzania wynika z niejasnych i niespójnych norm rangi ustawowej, czy sprzeczności prakseologicznej norm. Argumentując, że jeżeli ustawodawca kształtuje wynagrodzenie określonych grup pracowników w sposób z jednej strony gwarantujący wzrost wynagrodzeń w sposób

ochraniający co najmniej przed utratą siły nabywczej pieniądza, z drugiej czyni zaś wszystko by te gwarancje sparaliżować, to system określający warunki wynagradzania tej grupy pracowników nie jest ani systemem transparentnym, ani opartym na weryfikowanych i obiektywnych kryteriach.

Pozwany, w odpowiedzi na skargę kasacyjną, wniósł o odmowę przyjęcia jej do rozpoznania, ewentualnie o jej oddalenie, a w każdym przypadku o zasądzenie kosztów postępowania kasacyjnego według norm przepisanych.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

W ramach tzw. przedsądu Sąd Najwyższy bada tylko wskazane w skardze okoliczności uzasadniające przyjęcie jej do rozpoznania, a nie podstawy kasacyjne i ich uzasadnienie (por. postanowienie SN z 16 maja 2008 r., I UK 16/08, LEX nr 818572).

Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne (pkt 1), istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów (pkt 2), zachodzi nieważność postępowania (pkt 3) lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona (pkt 4).

Skarżący wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania opiera na twierdzeniu o występowaniu w sprawie istotnych zagadnień prawnych. W orzecznictwie Sądu Najwyższego wielokrotnie podkreślano, że zagadnienie prawne w rozumieniu art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c., to zagadnienie, które wiąże się z określonym przepisem prawa materialnego lub procesowego, którego wyjaśnienie ma nie tylko znaczenie dla rozstrzygnięcia przedmiotowej sprawy, ale przede wszystkim dla rozwoju prawa lub ma znaczenie precedensowe dla rozstrzygania innych podobnych spraw. Wymóg ten jest uzasadniony publicznymi celami rozpoznania przez Sąd Najwyższy skargi kasacyjnej (por. postanowienia SN: z 25 października 2007 r., V CSK 356/07, LEX nr 621243; z 6 czerwca 2012 r., I UK 113/12, LEX nr 1675224). Twierdzenie o występowaniu istotnego zagadnienia prawnego jest uzasadnione tylko wtedy, kiedy przedstawiony problem prawny nie został jeszcze rozstrzygnięty przez Sąd Najwyższy; w sprawie nie występuje zatem

istotne zagadnienie prawne, jeżeli Sąd Najwyższy wyraził swój pogląd we wcześniejszym orzecznictwie, a nie zachodzą okoliczności uzasadniające zmianę tego poglądu (por. przykładowo postanowienie SN z 12 marca 2010 r., II UK 400/09, LEX nr 577468, czy postanowienie SN z 17 marca 2015 r., I PK 4/15, LEX nr 1661934).

Skarżący nie wskazał okoliczności, które kwalifikowałyby się jako istotne zagadnienie prawne w przedstawionym wyżej znaczeniu. Sformułowane we wniosku problemy, w ocenie Sądu Najwyższego, zostały wyjaśnione przez Trybunał Konstytucyjny w sprawie o sygn. P 44/13 (OTK-A 2015 nr 2, poz. 21), a także przez Sąd Najwyższy w wyroku z 22 listopada 2016 r., III PK 15/16 (LEX nr 2169494).

W przywołanej wyżej sprawie Trybunał Konstytucyjny wprawdzie umorzył postępowanie, ponieważ nie wystąpiła przesłanka funkcjonalna pytania prawnego, niemniej odniósł się do problemu waloryzacji wynagrodzeń za pracę starszego kuratora sądowego. Wskazał, po dokonaniu analizy art. 14 ust. 1b ustawy z dnia 27 lipca 2001 r. o kuratorach sądowych oraz art. 4 ust. 2, art. 6 ust. 1 i art. 9 ust. 1 pkt 3 ustawy z dnia 23 grudnia 1999 r. o kształtowaniu wynagrodzeń w państwowej sferze budżetowej oraz o zmianie niektórych ustaw, że wynagrodzenia kuratorów sądowych są waloryzowane średniorocznym wskaźnikiem wzrostu wynagrodzeń, który jest ustalany w ustawie budżetowej. Jednocześnie, że w aktualnym stanie prawnym brak jest normy prawnej, która pozwoliłaby na ukształtowanie wysokości waloryzacji wynagrodzenia za pracę kuratorów sądowych inaczej niż na podstawie średniorocznego wskaźnika wzrostu wynagrodzeń określonego w ustawie budżetowej. Fakt, że skarżący nie zgadza się z rozważaniami Trybunału, nie stanowi dostatecznego argumentu prawnego za przejęciem skargi kasacyjnej do rozpoznania.

Z kolei Sąd Najwyższy w wyroku z 22 listopada 2016 r. stwierdził, że zweryfikowanie wysokości wynagrodzenia kuratorów sądowych wymaga uwzględnienia odpowiednich przepisów ustawy o kształtowaniu wynagrodzeń w państwowej sferze budżetowej, która odsyła do przepisów corocznych ustaw budżetowych lub tzw. okołobudżetowych. Ponadto, że ustawowe mechanizmy waloryzacji wynagrodzeń za pracę obowiązujące w niektórych sektorach publicznej sfery zatrudnienia według wskaźników lub kwot bazowych wynikających z

przepisów corocznych ustaw budżetowych lub tzw. okołobudżetowych wykluczają jurysdykcyjne zastosowanie cywilnego mechanizmu waloryzacji wynagrodzeń za pracę z art. 358¹ § 3 k.c. dla skorygowania lub zastąpienia waloryzacji ustawowej. Podkreślił, że przepisy Kodeksu cywilnego (w tym przypadku art. 358¹ § 3 k.c.) mogą być stosowane w stosunkach pracy odpowiednio wyłącznie w sprawach nieunormowanych przepisami prawa pracy i pod warunkiem ich niesprzeczności z zasadami prawa pracy (art. 300 k.p.). Tym samym w sytuacji gdy w niektórych sektorach publicznej sfery zatrudnienia obowiązują ustawowe mechanizmy waloryzacji wynagrodzeń za pracę według wskaźników lub kwot bazowych wynikających z przepisów corocznych ustaw budżetowych lub tzw. okołobudżetowych, to wykluczają one jurysdykcyjne zastosowanie cywilnego mechanizmu waloryzacji wynagrodzeń za pracę z art. 358¹ § 3 k.c. dla skorygowania lub zastąpienia waloryzacji ustawowej.

Odnosnie pytania „czy niespójność norm ustawowych określających zasady kształtowania wynagrodzenia pracowników sfery budżetowej, prowadząca do nieprzejrzystych zasad ich wynagradzania może podlegać ocenie sądów pracy z punktu widzenia naruszenia zasad równego traktowania pracowników”, tak sformułowane pytanie opiera się na założeniu, że w tej sprawie mamy do czynienia z niespójnością norm ustawowych określających zasady kształtowania wynagrodzenia pracowników sfery budżetowej. Uwzględniając treść przepisów stanowiących podstawę prawną zaskarżonego rozstrzygnięcia oraz liczne wypowiedzi Sądu Najwyższego uznające za usprawiedliwione stosowanie zasady pierwszeństwa przepisów ustaw budżetowych lub tzw. okołobudżetowych (*lex posteriori*) przed przepisami ustaw ustrojowych (*lex priori*) - por. wyroki SN z: 12 kwietnia 1994 r., I PRN 12/94, OSNAPiUS 1994 nr 4, poz. 61; 13 marca 1997 r., I PKN 55/97, OSNAPiUS 1997 nr 13, poz. 25 oraz powołane tam orzeczenia, a także z 22 listopada 2016 r., III PK 15/16 - problem ten nie stanowi istotnego zagadnienia prawnego w przedstawionym wyżej znaczeniu.

Z tych powodów, na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c., orzeczono jak w sentencji. O kosztach postępowania rozstrzygnięto na podstawie art. 98 § 1, 3 k.p.c., art. 99 k.p.c. w zw. z § 12 ust. 4 pkt 2 w zw. z § 11 ust. 1 pkt 2 w zw. z § 6 pkt 5 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w

sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu (jednolity tekst: Dz.U. z 2013 r., poz. 490, ze zm.), oraz art. 108 § 1 k.p.c. - w zw. z art. 391 § 1 w zw. z art. 398²¹ k.p.c.